

+

+

מדינת ישראל משרד החינוך

סוג הבחינה: א. בגרות לבתי-ספר על-יסודיים
 ב. בגרות לנבחנים אקסטרניים
 מועד הבחינה: חורף תשס"ג, 2003
 מספר השאלון: 900091
 לנבחנים אקסטרניים – 137

תנ"ך

2 יחידות לימוד

הוראות לנבחן

א. משך הבחינה: שעתיים וחצי.

ב. מבנה השאלון ומפתח ההערכה: בשאלון זה ארבעה פרקים.

פרק ראשון	–	(6×3)	–	18	נקודות
פרק שני	–	(18×1)	–	18	נקודות
פרק שלישי	–	(16×2)	–	32	נקודות
פרק רביעי	–	(8×4)	–	32	נקודות
סה"כ	–		–	100	נקודות

ג. חומר עזר מותר בשימוש: תנ"ך שלם בלי פירושים, בלי תוספות ובלי תרגום.

מותר להשתמש בתנ"ך שיש בו מפות.

ד. הוראות מיוחדות: 1. אל תעתיק את השאלה. כתוב את מספרה בלבד.

2. התרכז בנושא. שים לב לכתב, לכתיב ולפיסוק.

כתוב במחברת הבחינה בלבד, בעמודים נפרדים, כל מה שברצונך לכתוב כטייטה (ראשי פרקים, חישובים וכדומה)
 רישום טיוטות כלשהן על דפים מחוץ למחברת הבחינה עלול לגרום לפסילת הבחינה! רשום "טייטה" בראש כל עמוד טיוטה.
 ההנחיות בשאלון זה מנוסחות בלשון זכר ומכוונות לנבחנות ולנבחנים כאחד.

בהצלחה!

/המשך מעבר לדף/

+

+

ה ש א ל ו ת
פרק ראשון – קטע שלא נלמד (18 נקודות)

קרא מלכים א, י"ד, 15-1.

א בעת ההיא חלה אביה בן־ירבעם:
ב ויאמר ירבעם לאשתו קומי נא והשתנית ולא ידעו בידאתי את
ג אשת ירבעם והלכת שלה הנה־שם אחיה הנביא הוא־דבר
ד עלי למלך על־העם הזה: ולקחת בידך עשרה לחם ונקדים
ה ובקבק דבש ובאת אליו הוא יגיד לך מה־יהיה לנער: ותעש
ו בן אשת ירבעם ותקם ותלך שלה ותבא בית אחיה ואחיהו
ז לא־יכל לראות כי קמו עיניו משיבו:
ח אמר אל־אחיהו הנה אשת ירבעם באה לדרש דבר מעמך
ט אל־בנה כי־חלה הוא כזה וכזה תדבר אליה והי כבאה
י והיא מתנברה: והי כשמע אחיהו את־קול רגליה באה
יא בפתח ויאמר באי אשת ירבעם למה זה את מתנברה ואנכי
יב שלוח אליך קשה: לכי אמרי לירבעם כה־אמר ה' אלהי
יג ישראל יען אשר הרמתוך מתוך העם ואתנך נגיד על עמי
יד ישראל: ואקרע את־הממלכה מבית דוד ואתנה לך ולא־
יז היית פעבדי דוד אשר שמר מצותי ואשר הלך אחרי בכל־
יח לבבו לעשות רק הישר בעיני: ותרע לעשות מכל אשר־היו
יט לפנך ותלך ותעשה־לך אלהים אחרים ומסכות להכעיסני
כ ואתי השלכת אחרי גוך: לכן הנני מביא רעה אל־בית
כא ירבעם והכרתי לירבעם משתינ בקיר עיצור ועזוב בישראל
כב ובערתו אחרי בית־ירבעם כאשר יבער הגלל עד־תמו:
כג המת לירבעם בעיר יאכלו הפלבים והמת בשדה יאכלו עוף
כד השמים כי ה' דבר: ואת קומי לכי לביתך בבאה רגליך
כה העירה ומת הילד: וספדו־לו כל־ישראל וקברו אתו פי־זה
כו לבדו ובא לירבעם אל־קבר יען נמצאו דבר טוב אל־ה'
כז אלהי ישראל בבית ירבעם: והקים ה' לו מלך על־ישראל
כח אשר יכרית את־בית ירבעם זה היום ומה גס־עתה: והפה
כט ה' את־ישראל כאשר יגוד הקנה במים ונתש את־ישראל
למעל האדמה הטובה הזאת אשר נתן לאבותיהם וזרם
למעבר לנהר יען אשר עשו את־אשריהם מכעיסים את־
ה':

ענה על שלוש שאלות: על שאלה 1 (חובה) ועל שתיים מהשאלות 2-4.
(לכל שאלה – 6 נקודות)

ענה על שאלה 1 (חובה).

1. בקטע שלפניך אחיה מנבא על הפורענות שתפקוד את בית ירבעם ואת ממלכתו.
  - א. מהי הפורענות? ציין שלושה עניינים שונים בפורענות זו. (4 נקודות)
  - ב. איזה מעשה של ירבעם הוביל לפורענות זו? בסס את תשובתך על הכתוב. (2 נקודות)

ענה על שתיים מהשאלות 2-4.

2. קרא פסוקים 1-6.
  - א. בקטע נזכרים שני גורמים, העלולים להקשות על אחיה לזהות את אשת ירבעם. מה הם שני הגורמים האלה? (4 נקודות)
  - ב. הבא מן הקטע רֵאָהָה לך ששל אף שני הגורמים האלה אחיה מזהה את אשת ירבעם. (2 נקודות)

3. על-פי פסוקים 2-3, אחיה הנביא הוא סמכות מקובלת על ירבעם. הבא שתי הוכחות לכך מפסוקים אלה. היעזר ב**מלכים א**, י"א, 29-31.
  4. איזו תפיסת גמול מקראית באה לידי ביטוי בקטע זה? נמק את תשובתך על-פי הכתוב.

* * *

פרק שני – הנושא המסכם (18 נקודות)

ענה על אחת מהשאלות 5-10.

בשאלה שבחרת ענה על שני סעיפים: על אחד מהסעיפים א-ב ועל אחד מהסעיפים ג-ד. (לכל סעיף – 9 נקודות; סה"כ – 18 נקודות לשאלה)

5. ירושלים במקרא

ענה על אחד מהסעיפים א-ב ועל אחד מהסעיפים ג-ד.

א. עיין במלכים ב, כ', 20; דברי הימים ב, ל"ב, 1-5.

(1) בחציבה של נקבת השילוח רצה חזקיהו למנוע סכנה בעתיד.

מהי הסכנה על־פי הקטע מדברי הימים, וכיצד התמודד אתה חזקיהו על־פי הקטע ממלכים? (4 נקודות)

(2) קרא את כתובת השילוח, וציין שלושה פרטים שהכתובת מוסיפה על המסופר במקרא. (5 נקודות)

(1) [דבר]. הנקבה. וזה. היה. דבר. הנקבה. בעוד [מנפס. החצבים. את].
(2) הגרון. אש. אל. רעו. ובעוד. שלש. אמת. להנק[ב. נשמ]ע קל אש. ק
(3) [ר].א. אל. רעו. כי הית. זדה. בצר. מימן[.].ומ[שמ]אל. וביס. ה
(4) נקבה. הכו. החצבס. אש. לקרת. רעו. גרון. על [ג]רון וילכו[.].
(5) המיס. מן. המוצא. אל הברכה. במאתים. ואלף. אמה. ומ[א]
(6) ת. אמה. היה. גבה. הצר. על. ראש. החצב[ס].

ב. י' אהרונִי (במאמרו "משילה עד ירושלים") קובע כי "בירושלים מצא דוד בירה אִיִּדְאִלִּית, שאפשר היה לרוֹמְמָה מעל ומעבר לניגודי השבטים".

(1) הסבר את דבריו של אהרונִי. (5 נקודות)

(2) מדוע, לפי אהרונִי, העלה דוד את הארון לירושלים? (4 נקודות)

ג. קרא תהלים, קל"ז.

השורש ז-כ-ר נמצא במזמור בשלושה הקשרים.

הסבר כיצד כל אחד מהקשרים אלה תורם לְמִסָּר של המזמור.

ד. קרא מלכים א, ח' 41-43; ישעיה, נ"ו, 6-8.

(1) מה גורם לבני הַנְּכָר להגיע לבית־הַמִּקְדָּשׁ, על־פי כל אחד מהקטעים האלה? (5 נקודות)

(2) מה מעשיהם בבית־הַמִּקְדָּשׁ, על־פי כל אחד מהקטעים? (4 נקודות)

6. הסיפור המקראי

ענה על אחד מהסעיפים א-ב ועל אחד מהסעיפים ג-ד.

א. "אין אמצעי בטוח יותר לתפוס את מהותו של הסיפור הנדון מאשר להתחקות על היחס שבין הזמן שעליו מסופר ובין הזמן שבו מסופר סיפור המאורע."
(מ' וייס, "מלאכת הסיפור במקרא")
קרא **בראשית**, כ"ב, 1-19 והדגם על-פיו את הפער בין "הזמן שעליו מסופר" לבין "הזמן שבו מסופר".

ב. (1) ציין שני תפקידים של הדמות המשנית בסיפור המקראי, על-פי מאמרו של א' סימון, "הדמויות המשניות בסיפור המקראי". (6 נקודות)

(2) הדגם את אחד התפקידים של הדמות המשנית, על-פי **שופטים**, ט"ז, 26.
(3 נקודות)

ג. **במלכים א**, כ"א, 1 אחאב מכונה "מלך שומרון", ובפסוק 18 הוא מכונה "מלך ישראל אשר בשומרון".

הסבר מה מבטא כינויו של אחאב בכל אחד מהפסוקים.

ד. קרא **בראשית**, י"א, 1-9. בקטע זה יש כמה מילים מנחות.

מצא בקטע שתי מילים מנחות, והסבר את הקשר שהן יוצרות בין המעשה (פסוקים 1-4) ובין העונש (פסוקים 5-9).

7. מנהיגות ומנהיגים במקרא

ענה על אחד מהסעיפים א-ב ועל אחד מהסעיפים ג-ד.

א. "הנביא הוא איש הקצוות. [...] מכיר הוא הכרה ברורה שכך צריך להיות, וזה מספיק לו בשביל לדרוש בכל תוקף שכך יהיה באמת, ואינו יכול לקבל שום אמתלה, ואינו יכול להסכים לשום פשרה [...]"
(אחד העם, "משה")

הבא שתי דוגמאות מחיי משה, שעליהן אפשר לבסס דברים אלה של אחד העם, והסבר כיצד הדוגמאות שהבאת תומכות בדבריו.

(שים לב: המשך השאלה בעמוד הבא.)

ב. קרא **שופטים**, י"א, 1-9; ט"ו, 9-14.

במאמרו "השופט־המושיע כמנהיג בתקופת השופטים", מביא א' מלמט את טענת נָבֶר שלמנהיג כריזמטי יש שני מאפיינים:
* סגולותיו נובעות מכוח עליון.
* הוא זוכה להכרה מן העם.

האם מאפיינים אלה באים לידי ביטוי בקטעים שצוינו מספר **שופטים**? בסס את תשובתך על הכתוב.

ג. (1) ניצחונו של השופט הוא למעשה ניצחונו של ה'.

הסבר כיצד תפיסה זו באה לידי ביטוי ב**שופטים**, ו', 36-37; ז', 2. (3 נקודות)
(2) האם התפיסה, הנזכרת בסעיף ג (1), באה לידי ביטוי גם ב**תהלים**, פ"ג, 10-13? נמק. (6 נקודות)

ד. קרא **ישעיה**, י"א, 1-2, **ירמיה**, ל"ג, 14-18 ו**יוחזקאל**, ל"ז, 22-25.

מהו הרעיון ה**משותף** לשלושת הקטעים בנוגע לשלטון בית דוד? בסס את דבריך על מובאות משלושת הקטעים.

8. זמות האדם במקרא

ענה על אחד מהסעיפים א-ב ועל אחד מהסעיפים ג-ד.

א. מ' גרינברג (במאמרו "ערך האדם במקרא"), מצליח כל "התרבותם של בני האדם אינה מפחיתה מערכו של כל פרט. כל אדם הוא כאדם הראשון".

כיצד, לדעת גרינברג, הכתוב ב**בראשית** ד', 10 תומך ברעיון זה?

ב. י' קנוהל (בספרו "מקדש הדממה") טוען כי על־פי אסכולת הקדושה, המושג "קדושה" מקיף גם את תחום המשפט החברתי.

הבא מ**ויקרא**, י"ט, 1-2, 9-18 שלוש דוגמאות לטענה זו, והסבר כיצד הן תומכות בה.

ג. קרא **ירמיה**, י"ב, 1.

מהי הבעיה שהנביא מעלה בפסוק זה, וכיצד אפשר לפתור אותה לפי **תהלים**, ע"ג, 17-28? בסס את תשובתך על שני פסוקים מהקטע ב**תהלים**, ע"ג.

(שים לב: סעיף ד של השאלה בעמוד הבא.)

ד. (1) קרא **מלכים ב**, י"ד, 5-6.

מהי התפיסה העולה מפסוקים אלה? (4 נקודות)

(2) קרא **שמואל א**, ב', 17: "ותהי חטאת הנערים [חפני ופנחס, בניו של עלי] גדולה מאד את פני ה' כי נָאֲצוּ האנשים את מְנַחֵת ה' ".
קרא גם **שמואל א**, ב', 31-36.

הסבר כיצד בפסוקים אלה באה לידי ביטוי תפיסה מנוגדת לזו שניסחת בסעיף ד (1).
(5 נקודות)

9. החקלאות במקרא

ענה על אחד מהסעיפים א-ב ועל אחד מהסעיפים ג-ד.

א. במאמרו "החגים" י' קויפמן עורך השוואה בין החגים החקלאיים האליליים ובין אלו הישראליים. כיצד הוא מסביר את ההבדל בין החג האלילי לחג הישראלי?

ב. ח' רביב (במאמרו "המסגרת החברתית של האבות") מכנה את משפחת האבות "נוודים למחצה" (בהבדל "מנוודים", כמו שבטי הבדווים).

ציין שלושה מאפיינים של "נוודים למחצה", לפי רביב.

ג. עיין בפסוקים שלפניך:

— **שופטים**, ט', 27

— **שופטים**, כ"א, 19-21

— **ירמיה**, מ"ח, 33

פסוקים אלה מלמדים על חג חקלאי שהיה מקובל במזרח הקדום.
מהו חג זה, וכיצד נהגו לחגוג אותו, על-פי המתואר בפסוקים אלה?

ד. בחוק השמיטה יש היבט דתי והיבט חברתי.

הסבר קביעה זו על-פי **ויקרא**, כ"ה, 1-7.

10. שאלה זו מיועדת לנושא מסכם ייחודי.

על הנבחן לצרף למחברת הבחינה את טופס השאלון, בלי שם בית-הספר.

* * *

פרק שלישי (32 נקודות)

ענה על שתיים מהשאלות 11-14.

בכל אחת מהשאלות שבחרת ענה על שניים מהסעיפים א-ג.

(לכל סעיף – 8 נקודות; סה"כ – 16 נקודות לשאלה)

11. קרא בראשית, ד', 2-16.

ב וַתִּסַּף לְלֶדֶת
 אֶת־אָחִיו אֶת־הֶבֶל וַיְהִי־הֶבֶל רֵעָה צָאן וְקִיץ הָיָה עֶבֶד אַדְמָה:
 ג וַיְהִי מִקֵּץ יָמִים וַיָּבֵא קַיִן מִפְּרֵי הָאֲדָמָה מִנְחָה לַ־ה': וְהֶבֶל
 הֵבִיא גַם־הוּא מִבְּכֹרוֹת צֹאנוּ וּמִחִלְבָּהּ וַיִּשַׁע ה': אֶל־
 הֶבֶל וְאֶל־מִנְחָתוֹ: וְאֶל־קַיִן וְאֶל־מִנְחָתוֹ לֹא שָׁעָה וַיַּחַר
 וֹ^ו לְקַיִן מְאֹד וַיִּפְּלוּ פָּנָיו: וַיֹּאמֶר ה': אֶל־קַיִן לָמָּה חָרָה לָךְ
 ז וְלָמָּה נָפְלוּ פָּנֶיךָ: הֲלוֹא אִס־תִּיטִּיב שְׂאת וְאִם לֹא תִיטִּיב
 ח לַפֶּתַח חַטָּאת רֹבֵץ וְאֵלֶיךָ תִּשְׁוֹקֶתוּ וְאַתָּה תִּמְשָׁל־בּוֹ:
 ט וַיֹּאמֶר קַיִן אֶל־הֶבֶל אָחִיו וַיְהִי בְהִיּוֹתָם בְּשָׂדֶה וַיִּקֶּם קַיִן
 י אֶל־הֶבֶל אָחִיו וַיַּהַרְגֵהוּ: וַיֹּאמֶר ה': אֶל־קַיִן אֵי הֶבֶל
 יא אָחֶיךָ וַיֹּאמֶר לֹא יָדַעְתִּי הֲשֹׁמֵר אָחִי אָנֹכִי: וַיֹּאמֶר מֶה
 יב עָשִׂיתָ קוֹל דְּבִי אָחֶיךָ צִעֲקִים אֵלַי מִן־הָאֲדָמָה: וְעַתָּה אָרוּר
 יג אַתָּה מִן־הָאֲדָמָה אֲשֶׁר פָּצְתָה אֶת־פִּיהָ לְקַחַת אֶת־דְּבִי
 יד אָחֶיךָ מִיָּדְךָ: כִּי תַעֲבֹד אֶת־הָאֲדָמָה לֹא־תִסַּף תֵּת־כֹּחָהּ לָךְ
 טו גַּע וְנָד תִּהְיֶה בְּאָרֶץ: וַיֹּאמֶר קַיִן אֶל־ה': גָּדוֹל עֲוֹנִי מִנְּשֹׂא:
 טז הִן גִּרְשֶׁת אֶתִּי הַיּוֹם מֵעַל פְּנֵי הָאֲדָמָה וּמִפְּנֵיךָ אֶסְתֵּר וְהָיִיתִי
 טז גַּע וְנָד בְּאָרֶץ וְהָיָה כָּל־מֵצְאֵי יַהַרְגֵנִי: וַיֹּאמֶר לוֹ ה': לָכֵן
 טז כָּל־הַרְגֵּךָ קַיִן שְׁבַע־תִּים יִקֶּם וַיִּשֶׂם ה': לְקַיִן אוֹת לְבִלְתִּי
 טז חַבּוֹת־אֹתוֹ כָּל־מֵצְאוֹ: וַיֵּצֵא קַיִן מִלִּפְנֵי ה': וַיֵּשֶׁב בְּאָרֶץ־
 נוד קַדְמַת־עֵדֶן:

(שים לב: סעיפי השאלה בעמוד הבא.)

ענה על שניים מהסעיפים א-ג.

א. "גדול עונוי מנשוא" (פסוק 13).

לפניך שני פירושים לפסוק זה:

— רמב"ן פירש: "והנכון בפשט שהוא וידוי. אמר: אמת כי עונוי גדול מלסלוח [...]".

— רד"ק פירש: "גדול עונשי מסבול אותו [...] והיה כמבקש מהאל להקל עונשיו".

(1) מהי משמעות המילים "עוון" ו"מנשוא", לפי כל אחד מהפרשנים? (4 נקודות)

(2) באיזה מהפירושים תומך פסוק 14? נמק. (4 נקודות)

ב. המילה "אדמה" היא מילה מנחה בסיפור קין והבל.

הסבר, על-פי הקטע שקראת, כיצד מילה זו מקשרת בין המצב שלפני החטא, החטא עצמו והעונש.

ג. קרא את פסוק 14 שלפניך ואת קטע השיר שאחריו "וימלט קין", מאת יעקב שבתאי.

בראשית, ד', 14

יִהְיֶה גְרִשְׁתְּ אֹתִי הַיּוֹם מֵעַל פְּנֵי הָאֲדָמָה וּמִפְּנֵיךְ אֶסְתָּר וְהָיִיתִי
נֶעַ וְנָדָר בְּאָרְצְךָ וְהָיָה כָּל-מִצְאָי יִהְרָגְנִי:

וימלט קין / יעקב שבתאי

וימלט קין אל הימים

וימלט קין אל הקרים

וימלט קין למערות

[...]

ועל מצחו האות

ועל נדיו הדם

ושם אביו אדם

ויאמרו לו: לך!

"הו, אלהים, אלהים, לאן?

נאני אדם!"

אפשר לטעון כי בשיר זה קין מציג את חטאו כנובע מהיותו אדם ככל האדם.

במה שונה תפיסת חטאו של קין, העולה מפסוק 14, מזו שבשיר?

12. קרא בראשית, ט"ו, 4-16.

ד וְהָיָה דְבַר-הַיְיָ אֵלָיו לֵאמֹר לֹא יִרְשֶׁךָ זֶה כִּי-אִם אֲשֶׁר
 ה יֵצֵא מִמֶּעֶיךָ הוּא יִרְשֶׁךָ: וַיּוֹצֵא אֹתוֹ הַחוּצָה וַיֹּאמֶר הַבֶּט-
 נָא הַשְּׂמַיְמָה וּסְפֹר הַכּוֹכָבִים אִם-תּוּכַל לִסְפֹּר אֹתָם וַיֹּאמֶר
 ו לֹא כֹה יִהְיֶה זְרַעְךָ: וְהֵאמֵן בַּיְיָ וַיַּחְשְׁבֶהָ לוֹ צְדָקָה:
 ז וַיֹּאמֶר אֵלָיו אֲנִי הַיְיָ אֲשֶׁר הוֹצֵאתִיךָ מֵאֶרֶץ כְּשָׂדִים לְתֵת
 ח לְךָ אֶת-הָאָרֶץ הַזֹּאת לְרִשְׁתָּהּ: וַיֹּאמֶר אֲדֹנָי הַיְיָ בְּמַה
 ט אָדַע כִּי אִירְשֶׁנָּה: וַיֹּאמֶר אֵלָיו קַחְהָ לִּי עֵגְלָה מְשֻׁלֶּשֶׁת
 י וְעֵז מְשֻׁלֶּשֶׁת וְאֵיל מְשֻׁלֶּשׁ וְתֵד וְגֹזֵל: וַיִּקַּח-לוֹ אֶת-כָּל-
 יא וְאֶת-הַצֶּפֶר לֹא בָתֵּר: וַיֵּרֶד הָעֵיט עַל-הַפְּגָרִים וַיֵּשֶׁב אֹתָם
 יב אֲבָרָם: וַיְהִי הַשֶּׁמֶשׁ לְבֹא וְתִרְדְּמָה נִפְלָה עַל-אֲבָרָם וְהָיָה
 יג אֵימָה חֲשֵׁכָה גְדֹלָה נִפְלֶתתָּ עֲלֵיו: וַיֹּאמֶר לְאֲבָרָם יָדַע תִּדְעוּ
 כִּי-גֵר וַיְהִי זְרַעְךָ בְּאֶרֶץ לֹא לָהֶם וְעַבְדוּם וְעָנּוּ אֹתָם אַרְבַּע
 יד מֵאוֹת שָׁנָה: וְגַם אֶת-הַגּוֹי אֲשֶׁר יַעֲבֹדוּ הֵן אֲנִכִּי וְאַחֲרָי-
 טו כֵּן יֵצְאוּ בְּרַכְשׁ גָּדוֹל: וְאַתָּה תָּבֹא אֶל-אֲבֹתֶיךָ בְּשָׁלוֹם
 טז תִּקָּבֵר בְּשִׂיבָה טוֹבָה: וְדוֹר רַבִּיעִי יָשׁוּבוּ הֵנָּה כִּי לֹא-שָׁלַם
 עוֹן הָאֲמֹרִי עַד-הֵנָּה:

ענה על שניים מהסעיפים א-ג.

א. (1) מה הן שתי ההבטחות שהי מבטיח לאברם בפסוקים 4, 7? (3 נקודות)

(2) בשתי ההבטחות משתמש הכתוב באותו שורש (פועל).

מהו השורש המשותף, וכיצד הוא קושר בין שתי ההבטחות? (5 נקודות)

ב. (1) קרא פסוק 6 ופסוק 8. הסבר את הניגוד בין שני הפסוקים. (4 נקודות)

(2) ר' עובדיה ספורנו מפרש: "במה אדעי' – כי אולי יחסאו הבנים ולא יזכו לירש [לְרִשְׁתָּה]".

כיצד ספורנו מסביר את הניגוד שבין שני הפסוקים? (4 נקודות)

ג. יש הטוענים כי בפסוק 16 באה לידי ביטוי אחת המידות של ה': הוא נוהג בצדק גם עם

עמים זרים (ולא רק עם ישראל).

הסבר טענה זו על-פי פסוק 16.

ז וַיְהִי עֲבָדֵיהוּ בְּדֶרֶךְ וְהִנֵּה אֱלֹהֵהוּ לִקְרָאתוֹ וַיִּפְרְהוּ וַיִּפֹּל
 ח עַל-פָּנָיו וַיֹּאמֶר הָאֵתָה זֶה אֲדֹנָי אֱלֹהֵהוּ: וַיֹּאמֶר לוֹ אֲנִי לֶךְ
 ט אֲמֹר לְאֲדֹנֶיךָ הִנֵּה אֱלֹהֵהוּ: וַיֹּאמֶר מַה חֲטָאתִי כִּי-אֵתָה נָתַן
 י אֶת-עַבְדְּךָ בִּיד-אֲחָאֵב לְהַמִּיתַנִּי: חַי ה' אֱלֹהֶיךָ אִם-יֵשׁ-
 יג גּוֹי וּמַמְלָכָה אֲשֶׁר לֹא-שָׁלַח אֲדֹנָי שָׁם לְבַקֶּשְׁךָ וַאֲמָרוּ אִין
 יד וְהַשְׂבִּיעַ אֶת-הַמַּמְלָכָה וְאֶת-הַגּוֹי כִּי לֹא יִמְצְאָכֶה: וְעַתָּה
 טו אַתָּה אֲמֹר לֶךְ אֲמֹר לְאֲדֹנֶיךָ הִנֵּה אֱלֹהֵהוּ: וְהִיָּה אֲנִי אֶלֶךְ
 טז מֵאַתָּךְ וְרוּחַ ה' יִשְׁאָךְ עַל אֲשֶׁר לֹא-אֲדַע וּבֹאתִי לְהַגִּיד
 יז לְאֲחָאֵב וְלֹא יִמְצְאֶךָ וְהִרְגֵנִי וְעַבְדְּךָ יֵרָא אֶת-ה' מִנְעָרַי:
 יח הֲלֹא-הֲגַדְתָּ לְאֲדֹנָי אֵת אֲשֶׁר-עָשִׂיתִי בְּהַרְגִי אִיזָבֵל אֵת נְבִיאֵי
 יט ה' וְאֲחָאֵב מִנְבִיאֵי ה' מֵאָה אִישׁ חֲמִשִּׁים חֲמִשִּׁים אִישׁ
 כ במַעֲרָה וְאֶכְלָכֶלֶם לֶחֶם וּמַיִם: וְעַתָּה אַתָּה אֲמֹר לֶךְ אֲמֹר
 כא לְאֲדֹנֶיךָ הִנֵּה אֱלֹהֵהוּ וְהִרְגֵנִי: וַיֹּאמֶר אֱלֹהֵהוּ חַי ה' עֲבָאוֹת
 כב אֲשֶׁר עֲמַדְתִּי לִפְנֵיו כִּי הַיּוֹם אֲרֹאֶה אֵלָיו: וַיֵּלֶךְ עַבְדֵיהוּ
 כג לִקְרַאת אֲחָאֵב וַיַּגִּדְלוֹ וַיֵּלֶךְ אֲחָאֵב לִקְרַאת אֱלֹהֵהוּ: וַיְהִי
 כד בְּרֹאוֹת אֲחָאֵב אֶת-אֱלֹהֵהוּ וַיֹּאמֶר אֲחָאֵב אֵלָיו הָאֵתָה זֶה עַבְדְּךָ
 כה יִשְׂרָאֵל: וַיֹּאמֶר לֹא עֲבַרְתִּי אֶת-יִשְׂרָאֵל כִּי אִם-אַתָּה וּבֵית
 כו אֲבִיךָ בַּעֲזֹבְכֶם אֶת-מִצְוֹת ה' וּתְלַךְ אַחֲרַי הַבְּעֵלִים: וְעַתָּה
 כז שְׁלַח קִבְּץ אֵלַי אֶת-כָּל-יִשְׂרָאֵל אֶל-הַר הַפְּרָמֹל וְאֶת-נְבִיאֵי
 כח הַבְּעַל אַרְבַּע מֵאוֹת וְחֲמִשִּׁים וּנְבִיאֵי הָאֲשֵׁרָה אַרְבַּע מֵאוֹת
 כט אֲכָלִי שְׁלַחן אִיזָבֵל:

(שים לב: סעיפי השאלה בעמוד הבא.)

ענה על שניים מהסעיפים א-ג.

- א.** בפסוקים 7-14 חוזרת מילה מסוימת, והחזרה עליה רומזת על היותו של עובדיה בעל נאמנות כפולה.
- מהי המילה, וכיצד השימוש בה מבטא נאמנות כפולה?
- ב.** קרא פסוקים 10-15 בקטע **ומלכים ב**, ב', 15-16.
- על-פי מקורות אלה, איזו תכונה אפיינה את אליהו, לדעת העם? בסס את דבריך על הכתוב.
- ג.** קרא פסוקים 17-18 בקטע.
- (1) בפסוקים אלה אחאב מכנה את אליהו "עכר ישראל".
- אחאב מכנה כך את אליהו בגלל הבצורת, הנרמזת בפסוקים 1-2 ב**מלכים א**, י"ח.
- מה בפסוקים 1-2 רומז על כך שאליהו אשם בבצורת? (4 נקודות)
- (2) מדוע אליהו מכנה את אחאב "עכר ישראל"? (4 נקודות)

א הדבר אשר־היה
 ב אל־ירמיהו מאת ה' לאמר: עמד בשער בית ה' וקראת
 שם את־הדבר הזה ואמרת שמעו דבר־ה' כל־יהודה
 ג הבאים בשערים האלה להשתחות ל־ה':
 אִמְרוּ ה' עֲבֹאוֹת אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל הֵיטִיבוּ דְרֹכֵיכֶם וּמַעַלְלֵיכֶם
 ד וְאִשְׁכַּנְהוּ אִתְּכֶם בַּמָּקוֹם הַזֶּה: אֲל־תִּבְטְחוּ לָכֶם אֲל־דִּבְרֵי
 ה הַשִּׁקָּר לֵאמֹר הִכַּל ה' הִכַּל ה' הִמָּה: כִּי אִם־
 ו הֵיטִיב תִּיטִיבוּ אֶת־דְרֹכֵיכֶם וְאֶת־מַעַלְלֵיכֶם אִם־עָשׂוּ תַעֲשׂוּ
 מִשְׁפָּט בֵּין אִישׁ וּבֵין רֵעֵהוּ: גֵּר יָתוֹם וְאַלְמָנָה לֹא תַעֲשִׂקוּ וְדָם
 ז נָקִי אֲל־תִּשְׁפְּכוּ בַּמָּקוֹם הַזֶּה וְאַחֲרֵי אֱלֹהִים אַחֲרִים לֹא תִלְכוּ
 ח לָדַע לָכֶם: וּשְׁבַנְתִּי אֶתְכֶם בַּמָּקוֹם הַזֶּה בְּאֶרֶץ אֲשֶׁר נָתַתִּי
 ט לְאֲבוֹתֵיכֶם לְמִן־עוֹלָם וְעַד־עוֹלָם: הִנֵּה אַתֶּם בְּטָחִים לָכֶם
 י עַל־דִּבְרֵי הַשִּׁקָּר לְבַלְתִּי הוֹעִיל: הִגְבַּב רֵעִי וְנֹאֵף וְהִשְׁבַּע
 יא לַשִּׁקָּר וְקִטְר לְבַעַל וְהִלֵּךְ אַחֲרֵי אֱלֹהִים אַחֲרִים אֲשֶׁר לֹא־
 יב יֵדְעַתֶּם: וּבְאַתֶּם וְעַמְדַתְּם לִפְנֵי בַּיִת הַזֶּה אֲשֶׁר נִקְרָא־שְׁמִי
 יג עָלָיו וְאִמַּרְתֶּם נִצַּלְנוּ לְמַעַן עֲשׂוֹת אֵת כָּל־הַתּוֹעֵבֹת הָאֵלֶּה:
 יד הַמַּעֲרַת פְּרִעִים הִי הַבַּיִת הַזֶּה אֲשֶׁר־נִקְרָא־שְׁמִי עָלָיו
 טו בְּעֵינֵיכֶם גַּם אֲנִכִּי הִנֵּה רֹאֵתִי נֹאֵם־יְהוָה: כִּי לֹכֵ־נָא אֶל־
 יז מְקוֹמִי אֲשֶׁר בְּשִׁילוֹ אֲשֶׁר שְׁבַנְתִּי שְׁמִי שֶׁם בְּרֹאשׁוֹנָה וְרֹאֵוּ
 יח אֵת אֲשֶׁר־עֲשִׂיתִי לוֹ מִפְּנֵי רַעַת עַמִּי יִשְׂרָאֵל: וְעַתָּה יַעַן
 יט עֲשׂוֹתְכֶם אֶת־כָּל־הַמַּעֲשִׂים הָאֵלֶּה נֹאֵם־יְהוָה וְאִדְבַר אֵלֵיכֶם
 כ אֲשֶׁר־נִדְבַר וְלֹא שָׁמַעְתֶּם וְאִקְרָא אֶתְכֶם וְלֹא עֲנִיתֶם:
 כא וְעֲשִׂיתִי לְבַיִת וְאֲשֶׁר נִקְרָא־שְׁמִי עָלָיו אֲשֶׁר אַתֶּם בְּטָחִים בּוֹ
 כב וְלְמָקוֹם אֲשֶׁר־נָתַתִּי לָכֶם וְלְאֲבוֹתֵיכֶם כַּאֲשֶׁר עֲשִׂיתִי לְשִׁלּוֹ:
 כג וְהִשְׁלַכְתִּי אֶתְכֶם מֵעַל פְּנֵי כַּאֲשֶׁר הִשְׁלַכְתִּי אֶת־כָּל־אֲחֵיכֶם
 את כָּל־זֶרַע אֲפָרִים:

ענה על שניים מהסעיפים א-ג.

- א. בנבואה זו מתגלה ניגוד בין עמדת הנביא ובין עמדת העם כלפי המקדש.
 הסבר ניגוד זה, ובסס את דבריך על הכתוב.
- ב. ציין מה הם שני התקדימים ההיסטוריים שהנביא מזכיר בקטע, והסבר לשם מה הוא מביא אותם.
- ג. הבא שתי ראיות לכך שהאירוע והנבואה, המתוארים בקטע, הם אלה המתוארים בירמיה, כ"ו, 1-6.

פרק רביעי (32 נקודות)

ענה על ארבע מהשאלות 15-20. (לכל שאלה – 8 נקודות)

15. קרא שמות, כ"א, 5-6.

וְאִם-אָמַר יֹאמֵר הָעֶבֶד אֲהַבְתִּי ה
 אֶת-אֲדֹנָי אֶת-אִשְׁתִּי וְאֶת-בְּנֵי לֹא אֵצֵא חֲפָזִי: וְהִגִּישׁוּ אֲדֹנָיו ו
 אֶל-הָאֱלֹהִים וְהִגִּישׁוּ אֶל-הַדָּלַת אוֹ אֶל-הַמְּזוּזָה וְרָצַע אֲדֹנָיו
 אֶת-אָזְנוֹ בַּמִּרְצָע וְעָבְדוּ לְעַלְמִם:

בחוקי חמורבי סעיף 282 נאמר: "אם אמר יאמר עבד על אדוניו ילא אדוני אתה, יוכיח עליו אדונו כי עבדו הוא ואת אוזנו יקצץ".

- א. מהי המטרה לפגיעה באוזן העבד, על-פי חוקי חמורבי, ומהי המטרה לפגיעה באוזנו, על-פי שמות, כ"א, 6? (4 נקודות)
- ב. מן המטרות שכתבת בסעיף א אפשר ללמוד שהיחס לעבדות בחוקי חמורבי שונה מהיחס לעבדות בשמות. מהו שוני זה? (4 נקודות)

16. קרא דברים, ט"ו, 1-3.

מִקֵּץ שִׁבְע־שָׁנִים תַּעֲשֶׂה שְׁמִטָּה: א
 וְזֶה דְבַר הַשְּׁמִטָּה שְׁמוֹט כָּל-בַּעַל מִשָּׂה יָדוֹ אֲשֶׁר יִשֶׂה בְרַעְיוֹ ב
 לֹא-יִגֹּשׁ אֶת-רַעְיוֹ וְאֶת-אָחִיו בִּי-קָרָא שְׁמִטָּה לָהּ: אֶת- ג
 הַנִּכְרִי תִגֹּשׁ וְאֲשֶׁר יִהְיֶה לְךָ אֶת-אָחִיךָ תִשְׁמַט יָדְךָ:

- א. הסבר את החוק: "שמוט כל בעל משה ידו אשר ישה ברעהו" (פסוק 2). (4 נקודות)
- ב. קרא את פירושו של חזקוני לפסוק 3: "את הנכרי" – שזרע וקוצר ובוצר ויכול למכור ולשלם". כיצד חזקוני מנמק את ההיתר לנגוש בנכרי? (4 נקודות)

17. קרא מלכים ב, כ"ג, 8.

ח
וַיָּבֹא אֶת־כָּל־הַכַּהֲנִים מֵעֲרֵי יְהוּדָה וַיִּטְמֵא
אֶת־הַבָּמֹת אֲשֶׁר קִטְרוּ־שָׁמָּה הַכַּהֲנִים מִגִּבְעַ עַד־בְּאֵר שֶׁבַע
וְנָתַן אֶת־בָּמֹת הַשְּׁעָרִים אֲשֶׁר־פָּתַח שַׁעַר יְהוֹשֻׁעַ שַׁד־הָעִיר
אֲשֶׁר־עַל־שְׂמֹאל אִישׁ בְּשַׁעַר הָעִיר:

יש חוקרים הטוענים כי יאשיהו, מלך יהודה, יישם את אחד מעקרונות התפיסה הדויטרונומיסטית (=ברוח ספר דברים).

א. מהו עיקרון זה? (4 נקודות)

ב. הסבר מה מן המתואר בפסוק 8 מבסס את טענת החוקרים (שבתחילת השאלה).
(4 נקודות)

18. קרא יחזקאל, ל"ז, 25-28.

כה
וַיָּשָׁבוּ
עַל־הָאָרֶץ אֲשֶׁר נָתַתִּי לְעַבְדֵי לַיְעֲקֹב אֲשֶׁר יִשְׁבּוּבָה אֲבוֹתֵיכֶם
וַיָּשָׁבוּ עָלֶיהָ הַמָּה וּבְנֵיהֶם וּבְנֵי בְנֵיהֶם עַד־עוֹלָם וְדוֹר עַבְדֵי
נְשִׂיא לָהֶם לְעוֹלָם: וְכִרְתִּי לָהֶם בְּרִית שְׁלוֹם בְּרִית עוֹלָם יִהְיֶה
אוֹתָם וְנָתַתִּים וְהִרְבִּיתִי אוֹתָם וְנָתַתִּי אֶת־מִקְדָּשִׁי בְּתוֹכָם
לְעוֹלָם: וְהָיָה מִשְׁכְּנִי עֲלֵיהֶם וְהָיִיתִי לָהֶם לֵאלֹהִים וְהָמָּה יִהְיוּ
כַח לִי לְעַם: וַיִּדְעוּ הַגּוֹיִם כִּי אֲנִי יְהוָה מְקַדֵּשׁ אֶת־יִשְׂרָאֵל בַּהֲיוֹת
מִקְדָּשִׁי בְּתוֹכָם לְעוֹלָם:

א. ציין מילה מנחה המופיעה בקטע, והסבר את תפקידה. (4 נקודות)

ב. ציין שלוש הבטחות שיחזקאל מבטיח בנבואה זו לעמו. (4 נקודות)

19. קרא חגי, ב', 10-14.

בְּעֶשְׂרִים י
 וְאַרְבָּעָה לַתְּשִׁיעֵי בְּשָׁנַת שְׁתַּיִם לְדַרְיוֹשׁ הָיָה דִּבְרֵי-הָיָה
 בְּיַד-חָגִי הַנְּבִיא לֵאמֹר: כֹּה אָמַר הָיָה: עֲבָאוֹת שְׂאֵל-נָא י
 אֶת-הַכְּהֻנִּים תּוֹדָה לֵאמֹר: הֵן וְיִשְׂאֵאֵיִשׁ בְּשֵׁר-קֹדֶשׁ בְּכַנָּף י
 בְּגָדוֹ וְנִגְעַת בְּכַנָּפֹו אֶל-הַלְּחָס וְאֶל-הַנְּזִיד וְאֶל-הַיִּין וְאֶל-שִׁמּוֹן
 וְאֶל-כָּל-מֵאֲכָל הַיִּקְדָּשׁ וַיַּעֲנוּ הַכְּהֻנִּים וַיֹּאמְרוּ לֹא: וַיֹּאמֶר חָגִי י
 אֲסִיגַע טְמֵאֵי נַפֶּשׁ בְּכָל-אֱלֹהֵי הַיְטֵמָא וַיַּעֲנוּ הַכְּהֻנִּים וַיֹּאמְרוּ
 יטְמָא: וַיַּעַן חָגִי וַיֹּאמֶר בֵּן הָעַם-הַזֶּה וְכֹן-הִגִּיז הַזֶּה לְפָנַי נְאֻם-י
 הָיָה: וְכֹן כָּל-מַעֲשֵׂה יְדֵיהֶם וְאֲשֶׁר יִקְרִיבוּ שֵׁם טְמָא הוּא:

בפסוק 14 חגי אומר: "כֹּן הַעַם הַזֶּה וְכֹן הִגִּיז הַזֶּה".

א. כיצד אפשר להסיק מהקטע שחגי מתכוון בדבריו אלה (פסוק 14) לעם ישראל?

(4 נקודות)

ב. יש הטוענים שהרקע לנבואה זו של חגי מצוי במלכים ב, י"ז, 24-26, 32-33.

מי הוא "העם הזה... הגוי הזה", לפי טענה זו? (4 נקודות)

20. קרא איוב, א', 21.

כא
 וַיֹּאמֶר עֲרֹם יֵצְתִי מִבֶּטֶן אִמִּי וְעָרִם אָשׁוּב
 שְׁמָה הָיָה נָתַן וְהָיָה לָקַח יְהִי שֵׁם הָיָה מְבָרָךְ:

א. מהו הקושי העולה בפסוק זה מן המילה "שְׁמָה"? (4 נקודות)

ב. אבן עזרא מפרש את איוב, א', 21 כך: "אשוב שמה" – רמו לקבר", ובכך פותר את

הקושי.

קרא קהלת, ה', 14, והסבר כיצד אפשר לראות בפסוק זה חיזוק לפירושו של אבן עזרא.

(4 נקודות)

בהצלחה!

זכות היוצרים שמורה למדינת ישראל
 אין להעתיק או לפרסם אלא ברשות משרד החינוך